

**Bài phát biểu của Đại sứ Umeda Kunio tại Hội thảo quốc tế
Kỷ niệm 45 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Việt Nam – Nhật Bản
“Sự phát triển quan hệ Việt Nam – Nhật Bản: Lịch sử và Triển vọng
(ngày 21/9/2018)**

- Kính thưa Ông Nguyễn Xuân Thắng, Giám đốc Học viện Chính trị Quốc gia HCM,

- Kính thưa các Diễn giả,

- Thưa các Quý vị,

Mở đầu

- Nhân Lễ khai mạc Hội thảo ngày hôm nay, tôi xin thay mặt Chính phủ Nhật Bản bày tỏ lời cảm ơn sâu sắc tới tất cả các Quý vị đã hết sức nỗ lực để chuẩn bị cho Hội thảo, xin gửi lời cảm ơn tới các Diễn giả đã dành thời gian để tới thuyết trình tại Hội thảo.

- Ngày 21 tháng 9 năm 1973, Nhật Bản và Việt Nam đã chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao. Thế nhưng, sự cải thiện trong quan hệ giữa Nhật Bản và Việt Nam một cách căn bản thì phải chờ đến “sau khi kết thúc chiến tranh lạnh”. Nhật Bản đã nối lại ODA cho Việt Nam vào năm 1992, và năm 1995, Việt Nam đã gia nhập ASEAN và bình thường hoá quan hệ ngoại giao với Mỹ. Kể từ đó đến nay chỉ trong 1/4 thế kỷ (25 năm) Việt Nam đã có sự phát triển vượt bậc, nâng cao được vị thế trên thế giới. Quan hệ Nhật Bản – Việt Nam cũng được mở rộng trên tất cả các lĩnh vực trên cơ sở “Quan hệ đối tác chiến lược sâu rộng”.

Năm 2018 này, giữa 2 nước Nhật Bản và Việt Nam tổ chức hơn 180 các hoạt động kỷ niệm, và tôi rất vinh dự khi trong chính ngày 21 tháng 9 này,

chúng ta có thể “nhìn lại lịch sử của quan hệ Nhật Bản và Việt Nam, đưa ra triển vọng cho tương lai của mối quan hệ giữa Nhật Bản và Việt Nam” tại Hội thảo này.

- Hôm nay tôi xin được đề cập tới 3 nội dung: ① 2 lời cảm ơn, ② thực trạng của quan hệ Nhật Bản – Việt Nam và nhận thức cơ bản, ③ một số vấn đề quan ngại.

1. Thứ nhất, đó là 2 lời cảm ơn đối với Việt Nam

- Lời cảm ơn thứ nhất đó là khi 4 nước Nhật Bản, Đức, Ấn Độ, Brazil (hay gọi là G4) đưa ra đề xuất về “Dự thảo nghị quyết khung liên quan đến cải cách Hội đồng Bảo an LHQ”, và 4 nước này đã đẩy mạnh các cuộc vận động để trở thành thành viên thường trực của Hội đồng Bảo an LHQ. Trung Quốc đã cản trở việc Nhật Bản trở thành thành viên thường trực, tổ chức nhiều cuộc phản đối chống lại Nhật Bản trên toàn thế giới, kêu gọi mạnh mẽ các nước ASEAN tham gia chống lại Nhật Bản. Ngay tại Trung Quốc đã diễn ra nhiều cuộc biểu tình chống Nhật Bản đi kèm với bạo lực. Trong bối cảnh đó, trong các nước ASEAN trước đây đã từng bày tỏ sự ủng hộ đối với Nhật Bản bắt đầu có sự lung lay, và có nước đã né tránh không thể hiện quan điểm rõ ràng của mình. Chỉ có Singapore và Việt Nam là đã tiếp tục ủng hộ đến cùng để Nhật Bản trở thành thành viên thường trực của Hội đồng Bảo An LHQ. Lúc đó, tôi đã đi cùng Bộ trưởng Ngoại giao Nhật Bản – Ông Machimura tới Hà nội, và tôi đã rất cảm kích về thái độ của Việt Nam đã giữ lập trường của mình trước sự đe dọa của Trung Quốc.

- Lời cảm ơn thứ 2 đó là khi tàu đánh cá của Trung Quốc va chạm với tàu

của lực lượng bảo vệ trên biển của Nhật Bản, khi thuyền trưởng của tàu Trung Quốc bị bắt, Trung Quốc đã tuyên bố cấm toàn bộ việc xuất khẩu đất hiếm sang Nhật Bản. Ngay sau đó, tại Hà Nội đã diễn ra Cuộc họp Thượng đỉnh Nhật Bản – Việt Nam, và Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng lúc đó đã đề xuất với Thủ tướng Kan về việc “Nhật Bản và Việt Nam cùng phối hợp khai thác đất hiếm tại Việt Nam”. Sau đó, do giá đất hiếm giảm, và mặc dù dự án phối hợp khai thác đất hiếm không triển khai được nhưng lúc đó, tất cả người Nhật tham dự trong Cuộc họp Thượng đỉnh đó đều có “tâm trạng biết ơn vô cùng sâu sắc”. Thật may mắn tôi cũng là một người trong số đó.

- Năm 2011, Chính phủ Nhật Bản đã công nhận “nền kinh tế thị trường” của Việt Nam theo Hiệp định WTO. Việc “công nhận” nay phải được thực hiện một cách công bằng trên cơ sở các tư liệu về kinh tế. Đối với Việt Nam “sự biết ơn” như tôi đã nói ở trên đã được chia sẻ rộng rãi và hoàn toàn đã không có bất kỳ một sự phản đối nào trong Chính phủ Nhật Bản.

2. Tiếp theo, tôi xin đề cập đến thực trạng của quan hệ Nhật Bản – Việt Nam và các nhận thức cơ bản.

- 2 nước Nhật Bản và Việt Nam đều chia sẻ nhiều “lợi ích mang tính chiến lược”. Nhật Bản mong muốn tăng cường liên kết với Việt Nam trên cơ sở nhận thức cơ bản đó là “sự phát triển kinh tế bền vững của Việt Nam”, “nâng cao năng lực bảo đảm an toàn an ninh” là đặc biệt quan trọng đối với sự ổn định và thịnh vượng của toàn bộ khu vực. Trong bối cảnh trật tự thế giới đang trong thời kỳ có nhiều thay đổi to lớn, tôi cho rằng, việc tăng cường liên kết giữa 2 nước Nhật Bản và Việt Nam ngày càng trở nên quan

trọng. Từ quan điểm đó, Nhật Bản mong muốn hỗ trợ cho Việt Nam trong những nỗ lực cải cách hành chính, phát triển nguồn nhân lực, phát triển kinh tế.

- Trong những năm gần đây, giao lưu giữa các nhà lãnh đạo của 2 nước được diễn ra liên tục, quan hệ tin cậy giữa các nhà lãnh đạo ngày càng sâu sắc là điều vô cùng quan trọng. Đặc biệt, trong 1 năm rưỡi qua, sự giao lưu giữa các nhà lãnh đạo của 2 nước đã liên tiếp được tổ chức, sự tin cậy lẫn nhau giữa các nhà lãnh đạo được đẩy mạnh lên một bước mới (Nhà vua và Hoàng hậu Nhật Bản đã sang thăm Việt Nam, Thủ tướng Abe và Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đã có các chuyến thăm qua lại, Thủ tướng Abe tham dự Hội nghị Thượng đỉnh APEC tại Đà Nẵng, đến thăm Hội An, Chủ tịch nước Trần Đại Quang và phu nhân đã sang thăm Nhật Bản với tư cách là quốc khách). Tháng 10 tới, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc dự kiến sẽ tham dự “Hội nghị thượng đỉnh Nhật Bản - Mekong” tổ chức tại Tokyo. Tại Hội nghị Thượng đỉnh APEC tại Đà Nẵng năm ngoái, Nhật Bản và Việt Nam là đồng chủ tịch đề đi đến được sự thống nhất chung về TPP và đó cũng là một sự thành công lớn trong hợp tác giữa 2 nước.

Nhà vua Nhật Bản sẽ thoái vị vào tháng 4 sang năm. Trước đó, Nhà vua và Hoàng hậu Nhật Bản đã sang thăm Việt Nam vào tháng 2 năm ngoái, rồi việc Chủ tịch nước Trần Đại Quang cùng phu nhân sang thăm Nhật Bản vào tháng 5 năm nay là những sự kiện biểu tượng cho “tình cảm rất coi trọng Việt Nam” của Nhật Bản.

- Hợp tác trong lĩnh vực kinh tế ngày càng mạnh mẽ. Trong những năm gần đây, sự quan tâm của các doanh nghiệp Nhật Bản đối với Việt Nam

ngày càng cao, số dự án đầu tư, số doanh nghiệp đầu tư vào Việt Nam đang gia tăng mạnh mẽ. Đầu tư nhằm đáp ứng với “nhu cầu nội địa” đang gia tăng thay vì chỉ mở rộng cơ sở sản xuất phục vụ xuất khẩu. Năm 2017, đầu tư trực tiếp nước ngoài của Nhật Bản vào Việt Nam tính trên tổng kim ngạch được cấp phép đạt con số là 9,1 tỷ đôla, cao nhất từ trước tới nay, 6 tháng đầu năm 2018 cũng đạt con số kỷ lục là 6,5 tỷ đôla, trở thành nhà đầu tư số 1 tại Việt Nam. Số lượng doanh nghiệp Nhật Bản đầu tư vào Việt Nam vượt hơn 3.100 doanh nghiệp, tăng 40% trong vòng 4 năm qua. Số doanh nghiệp Nhật Bản là hội viên của Hiệp hội doanh nghiệp Nhật Bản tại Việt Nam tính đến thời điểm tháng 6 năm nay là 1.788 doanh nghiệp, vượt qua cả Hiệp hội doanh nghiệp Nhật Bản tại Thái Lan và trở thành nước đứng đầu ở Đông Nam Á.

- Nhật Bản trong thời gian dài đã và đang triển khai nhiều hợp tác với Việt Nam chú trọng đến hỗ trợ hoàn thiện luật pháp, hoàn thiện hạ tầng chất lượng cao như cầu, sân bay, cảng biển, đường cao tốc, đào tạo nguồn nhân lực và sẽ tiếp tục hợp tác trong thời gian tới.

- Bên cạnh hợp tác giữa các trường đại học của Việt Nam và Nhật Bản, tăng số lượng người học tiếng Nhật tại Việt Nam, thì các hoạt động hợp tác mới cũng được bắt đầu triển khai như chia sẻ kinh nghiệm tổ chức bữa ăn trưa trong trường học, giáo dục âm nhạc, giáo dục thể chất trong các trường học phổ thông của Việt Nam. Một dự án biểu tượng cho sự hợp tác này là “trường ĐH Việt Nhật”. Trường ĐH Việt Nam vừa tổ chức Lễ khai giảng cho học sinh khoá 3, và được kỳ vọng sẽ có sự phát triển vượt bậc trong thời gian tới. Hợp tác trong lĩnh vực thể thao bao gồm cả bóng đá cũng

được tăng cường hướng tới Olympic và Paralympic Tokyo.

3. Thứ ba, tôi xin đề cập đến 2 nội dung quan ngại.

- Thứ nhất, đó là vấn đề liên quan đến lòng tin quốc tế của Việt Nam. Việc giảm nợ công là điều quan trọng, song không vì thế mà chậm trễ trong các thủ tục ra quyết định đối với tất cả những hạng mục quan trọng, đã gần 2 năm mà dự án mới về hạ tầng quy mô lớn không thể triển khai. Ngoài ra, động thái không tôn trọng các chuẩn mực quốc tế như định nghĩa về ODA đang cho thấy sự vi phạm các cam kết. Đây là vấn đề liên quan đến lòng tin đối với Việt Nam, và tôi rất lo về vấn đề này.

- Nội dung quan ngại thứ 2 của tôi đó là liên quan đến giao lưu nhân dân.

Người Việt Nam đang sinh sống tại Nhật Bản là 260.000 người, tăng 6 lần trong 6 năm qua, riêng năm ngoái, trong số người nước ngoài đang sinh sống tại Nhật Bản thì Việt Nam đang ở vị trí thứ 3 sau Trung Quốc và Hàn Quốc. Lớp trẻ Việt Nam đang là chỗ dựa cho xã hội Nhật Bản, một xã hội đang phải đối mặt với tình trạng “ít trẻ em, già hoá dân số và thiếu lực lượng lao động”. Thế nhưng, mặt khác, từ 3 năm trước, số lượng tội phạm người Việt Nam tại Nhật Bản lại đang ở vị trí số 1, vượt cả người Trung Quốc. Có những “tổ chức xuất khẩu lao động bất chính, vô lương tâm” của Việt Nam và “trường tiếng Nhật, doanh nghiệp tiếp nhận lao động bất chính” của Nhật Bản đã làm cho nhiều du học sinh, thực tập sinh người Việt Nam với những giấc mơ được đến Nhật Bản phải chịu những khoản tiền vay nợ lớn.

Nếu tình trạng này cứ tiếp diễn thì sẽ không chỉ làm ảnh hưởng đến cuộc đời của lớp trẻ mà còn có nguy cơ làm tổn thương đến hình ảnh của “Việt

Nam tại Nhật Bản” và hình ảnh “Nhật Bản tại Việt Nam”. Từ tháng 3 năm ngoái, Đại sứ quán Nhật Bản đã tăng cường các biện pháp nhưng việc này cần có sự hợp tác hơn nữa của cả 2 nước Nhật Bản và Việt Nam.

- Tôi nhậm chức tại Việt Nam vào tháng 11 năm 2016, và kể từ đó, tôi đã đi đến nhiều tỉnh, thành phố của miền bắc, miền trung và miền nam. Đi đến đâu tôi cũng cảm nhận được nguồn năng lượng mong muốn phát triển của Việt Nam, đồng thời cũng trực tiếp cảm nhận được mong muốn của những người tâm huyết, mong muốn phát triển hơn nữa quan hệ hợp tác giữa Nhật Bản và Việt Nam. Tôi thấy mình vô cùng may mắn vì được phân công công tác tại Việt Nam vào chính thời điểm này, thời kỳ mà Việt Nam đang tràn đầy năng lượng của sự phát triển.

- Cuối cùng xin chúc Quý vị sức khỏe, chúc cho quan hệ giữa Nhật Bản và Việt Nam ngày càng phát triển. Tôi xin kết thúc bài phát biểu tại đây. Xin cảm ơn.